

GAZİ

EĞİTİM BİLİMLERİ DERGİSİ

GAZİ

JOURNAL OF EDUCATION SCIENCES

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Türk Dünyasına Yönelik Tutumları ve Görüşleri¹

Rüveyda ALTUNTAŞ^a, Onur BATMAZ^b

Yüklenme: 24.03.2023 Kabul: 05.11.2023

Yayınlanma: 31.11.2023

DOI: 10.30855/gjes.2023.09.03.003

Anahtar Kelimeler:

Türk Dünyası,
Okul öncesi,
Tutum,
Görüş

Keywords:

Turkish World,
Preschool,
Attitude,
View

Makale Yazarları:

a. Yozgat Bozok
Üniversitesi Çocuk Bakım
ve Gençlik Hizmetleri
Bölümü,
Yozgat, Türkiye
Orcid:
0009-0002-0522-8621
rvydalts@gmail.com

b. Yozgat Bozok
Üniversitesi Çocuk Bakım
ve Gençlik Hizmetleri
Bölümü,
Yozgat, Türkiye
Orcid:
0000-0001-9208-2645
onur.batmaz@yobu.edu.tr
Sorumlu Yazar

ÖZET

Bu çalışma okul öncesi öğretmenlerinin Türk Dünyasına yönelik tutumları ve görüşlerinin incelenmesi amacıyla yapılmış olup çalışmada karma yöntem kullanılmıştır. Çalışmanın örnekleme, basit seçkisiz örnekleme tekniğiyle belirlenen 139 okul öncesi öğretmeninden oluşmaktadır. Verilerin toplanmasında "Türk Dünyası Tutum Ölçeği" ile araştırmacılar tarafından hazırlanan açık uçlu anket formu kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizinde istatistik programından ve içerik analizinden yararlanılmıştır. Araştırma sonucunda, okul öncesi öğretmenlerinin Türk Dünyasına ilişkin tutumlarının "orta katılıyorum" düzeyinde olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin Türk Dünyasına yönelik tutumlarının öğretmenlerin eğitim kurumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği ancak mesleki deneyim değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterdiği bulunmuştur. Ayrıca öğretmenlerin Türk Dünyasına yönelik görüşlerinin değerler, ülkeler, konum, topluluklar, akımlar, eserler ve şahsiyetler başlıkları altında yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Çalışma sonuçları kapsamında, okul öncesi öğretmenlerinin Türk Dünyasına yönelik davranışsal alt boyut tutumlarının düşük olduğu görülmüş olup öğretmenlerin bu tutumlarının artırılmasına yönelik Bakanlık tarafından proje kapsamında gezilerin düzenlenmesi ve kültürel çalışmaların gerçekleştirilmesi önerilebilir. Öğretmenlerin Türk Dünyasına yönelik tutumlarının mesleki deneyime göre daha fazla deneyime sahip olan öğretmenlerde yüksek olduğu görülmüş dolayısıyla mesleki deneyimi az olan öğretmenlerin Türk Dünyasına yönelik tutumlarını arttırmaya yönelik hizmet içi eğitimler düzenlenebilir. Ayrıca farklı branşlardaki öğretmenlerin Türk Dünyasına yönelik tutumlarını ve görüşlerini tespit etmeye yönelik çalışmalar yapılabilir.

¹Bu çalışma, 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı tarafından desteklenmiştir.

Altuntaş, R. & Batmaz, O. (2023). Okul öncesi öğretmenlerinin Türk Dünyasına yönelik tutumları ve görüşleri. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(3), 294-310.
DOI: <https://dx.doi.org/10.30855/gjes.2023.09.03.003>

Attitudes and Opinions of Preschool Teachers towards the Turkish World

ABSTRACT

This study has been conducted to analyze preschool teachers' attitudes and opinions towards the Turkic World. A mixed-method approach was employed in this study to achieve this purpose. The study sample consists of 139 preschool teachers decided through a simple random sampling technique. The "Turkish World Attitude Scale" and an open-ended questionnaire the researchers prepared were used to collect the data. A statistics program and content analysis were used to analyze the data obtained. As a result of the research, it was concluded that preschool teachers' attitudes toward the Turkish World were at the level of "moderately agree." It was found that teachers' attitudes towards the Turkic World did not show a significant difference based on the teachers' educational institution; however, it significantly differed based on the variable of professional experience. Further, it has been concluded that teachers' views on the Turkic World are categorized under the headings of values, countries, locations, communities, trends, works, and personalities. As part of the study results, it has been observed that the behavioral sub-dimensions of preschool teachers' attitudes towards the Turkic World are low. Thus, it is recommended that the Ministry organize trips and carry out cultural activities within the scope of a project to enhance these attitudes among teachers. It has been observed that teachers' attitudes towards the Turkic World are higher among those with more professional experience. Therefore, in-service training programs can be organized to enhance the attitudes of teachers with less professional experience toward the Turkic World. In addition, studies can be conducted to determine teachers' attitudes and opinions towards the Turkic World in different branches.

¹Bu çalışma, 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı tarafından desteklenmiştir.

Altuntaş, R. & Batmaz, O. (2023). Okul öncesi öğretmenlerinin Türk Dünyasına yönelik tutumları ve görüşleri. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(3), 294-310.

DOI: <https://dx.doi.org/10.30855/gjes.2023.09.03.003>

GİRİŞ

Dünyanın en eski milletlerinden biri olan Türkler, geçmişten günümüze kadar büyük devletler kurup büyük medeniyetler oluşturmuştur. Tarih içerisinde farklı yerlerde ayrı ayrı birçok Türk toplulukları, devletleri ve idareleri görülmüştür. Türk tarihi sadece bir ulusun belirli alandaki tarihi olarak değerlendirilmemeli aksine dili, töresi, dini, gelenekleri ve görenekleri ile aynı “milli” kültürün bir taşıyıcısı olan ve farklı adlarla ifade edilen Türk topluluklarının çeşitli coğrafi bölgelerde ortaya koydukları tarihin bütünü olarak değerlendirilmelidir (Memiş ve Köstüklü, 2005). Toplumun ya da toplumu oluşturan milletin bir ferdi olabilmek için “ortak geçmişe sahip olmak” ve “ülkü birliği” gibi unsurların bilincinde olmak son derece önemlidir (Gökşen, 2014). Nitekim millet olmanın en önemli gerekliliklerinden biri olan ortak geçmiş, milli kimliğin gelişmesinde ve ortak tarih şuurunun oluşmasında etkilidir (Smith, 2004). Milletleri birarada tutan temel unsurlardan biri, sahip oldukları ortak geçmiştir. Dolayısıyla milletin sahip olduğu inançların ve değerlerin benimsenmesi, öğrenilmesi ve sonraki nesle aktarılması ortak bir geçmişe sahip olan milletler için ayrı öneme sahiptir (Aslan ve Avcı-Akçalı, 2007). Sonraki nesillere aktarılan inançlar ve değerler ortak bir geçmişe sahip milletlerin ortak hafızasını oluşturmaktadır. Milletlerin bu ortak hafızalarını unutmaması ve sonraki nesillere aktarması, geleceğe daha sağlam ve emin adımlarla devam etmeleri açısından önemlidir (Batmaz, 2022).

Dünya tarihinde ayırıcı bir özelliği bulunan Türkler, zor iklim ve doğa şartları karşısında güçlü bir şekilde duran, savaşçı ve kabına sığmayan yapısal özellikleriyle dünyanın farklı birçok coğrafyasında yer edinen, büyük idealleri ve hedefleri bulunan dikkat çekici bir millet olarak tarihte yerini almıştır (Arslan, 2016). Tarih boyunca çok geniş bir coğrafyada hüküm süren Türkler, geçmişten günümüze yaşadığı coğrafi koşulların dışında karşı karşıya kaldıkları siyasi/ideolojik durumlardan dolayı kendilerine has birçok özellik geliştirmişlerdir (Devlet, 1989). Türkler ve Türkler tarafından kurulan devletler genellikle bağlı buldukları boyun adıyla anılmıştır. Türk dilinin farklı lehçelerini konuşan topluluklar da diğer uluslarca Türk olarak ifade edilmiştir (Golden, 2006). Üç kıtaya yayılan, çok eski bir mazisi olan, farklı yerlerde hüküm süren, tarihin akışını yönlendiren Türklerin, günümüz dünya nüfusu içindeki oranı azımsanamayacak kadar çoktur. Dünyadaki Türk nüfusunun 2000 yılında 183 milyon civarında olduğu bilinmekte ve 2025 yılında da bu sayının 300 milyon olacağı tahmin edilmektedir (Kafesoğlu, 2010; Özkan, 2007). Türklerin tarih, eğitim, ekonomi,

kültür vb. birçok alanda ortak bir paydada buluşması son derece önemlidir. Ancak bu ortak paydada birlikte hareket edilebilmesi için bu alanlardaki köprülerin sağlam bir şekilde oluşturulması gerekmektedir (Bay, Alimbekov, Mete, Cüçük ve Yokuş, 2017). Böylece aynı soydan gelen bir milletin bireyleri, soydaşlarının sadece kendi ülkelerinde varlıklarını devam ettirmedikleri aslında dünyanın farklı birçok coğrafyasında topluluklar şeklinde var olduklarının bilincinde olmalıdır. Bu bilincin oluşmasında ise bireylerin Türk Dünyası kavramının hangi alanları barındırdığını, Türk Dünyasında yer alan ülkelerin diğer Türk topluluklarıyla olan siyasi, ekonomik ve sosyal ilişkilerinin nasıl olduğunun farkında olmaları ve bunlar hakkında bilgi edinmeleri son derece önemlidir (Turgut ve Kaymakçı, 2019). Günümüzde bağımsız devletler, özerk yönetimler, farklı ülkelerin hâkimiyeti altında kendi topraklarında bulunma ve başka ülkelerin vatandaşı olma gibi farklı şekillerde yaşamlarını sürdüren Türk toplulukları, Türk Dünyası kavramını oluşturmaktadır. Nitekim tarihi birlikteliğimizden kaynaklı akraba durumunda olduğumuz ve kader birliğinde bulunarak her şeyimizi paylaştığımız bireylerin de Türk Dünyasının ayrılmaz bir parçası olduğu göz ardı edilmemelidir (Yıldırım, 1998). Bağımsız devletlerde (Türkiye, Özbekistan Azerbaycan, Kazakistan, Türkmenistan, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ve Kırgızistan), özerk cumhuriyetlerde (Karakalpak, Gagavuz, Başkurdistan, Çuvaş Dağistan, Kabarday-Balkar, Tuva, Saha, Uygur, Nahçıvan), muhtar vilayetlerde (Karaçay-Çerkes, Hakas, Dağlık Altay) ve başka ülkelerde veya bölgelerde (Bulgaristan, Suriye, İran, Yunanistan, Irak ve Balkanlar) Türklerin varlıklarını sürdürdükleri bilinmektedir (Bayram, 2011; Gürsoy-Naskali, 2007; Topal ve Sezer, 2016). Dolayısıyla “Türk Dünyası” şeklinde belirtilen bu geniş coğrafya, aslında Türklerin bağımsızlıklarına çok düşkün millet olduğunun da önemli göstergesidir (Turgut ve Kaymakçı, 2019). Atatürk’ün “Türk Birliğinin bir gün hakikat olacağına inancım vardır. Ben görmesem bile gözlerimi dünyaya onun rüyaları içinde kapayacağım. Türk Birliği'ne inanıyorum. Onu görüyorum. Yarının tarihi yeni fasıllarını Türk Birliği ile açacak. Dünya sükûnunu bu fasıllar içinde bulacaktır. Türklüğün varlığı bu köhne âleme yeni ufuklar açacak. Güneş ne demek, ufuk ne demek o zaman görülecek.” sözleri Türk Dünyasına yönelik ümitlerinin önemli bir kanıtıdır (Karakaya ve Öner, 2021). Gelecekte daha kapsamlı işbirliklerinin gerçekleştirilmesi için Türk Dünyasının stratejik öneminin, zenginliklerinin ve bu alandaki Türklerin sahip olduğu bilgi, beceri, tutum ve değerlerin sonraki nesillere aktarılması önemli görülmektedir (Kydyrali, 2013). Nitekim bu nesillerin Türk Dünyasına ilişkin ilgisi, bilgisi, farkındalığı, becerisi ve olumlu tutumu

olan bireyler olarak yetiştirilmesi için temel eğitimden itibaren Türk Dünyasının doğrudan veya dolaylı bir şekilde vurgulanması gerekmektedir. Aksi halde bu durumun Türk Dünyasıyla ilgili yeterli bilgi, beceri, tutum ve donanımı olmayan bireylerin yetişmesine neden olacağı düşünülmektedir (Turgut ve Kaymakçı, 2019). Erken yaşlardan itibaren çocuklar temel alışkanlıklar kazanmakta, farklı deneyimler edinmekte ve yeteneklerini keşfederek sosyalleşmektedir (Aral, Kandır ve Can-Yaşar, 2002; Oktay, 1999). Nitekim 0-6 yaş aralığını kapsayan ve çocuğun eğitiminde önemli bir döneme sahip olan okul öncesi eğitimde, çocuğun bilişsel, duyuşsal, psikomotor, dil ve sosyal gelişim alanları desteklenmekte ve bu dönemde kazanılan davranış biçimlerinin de çocuğun sonraki yaşantısında önemli bir yer edinerek devam etmektedir. Kakırman-Yıldız (2016) da okul öncesi dönemde edinilen birçok alışkanlığın, davranışın ve becerinin çocuğun sonraki yaşantısında devam ettirdiğini belirtmiştir. Bu dönemde becerilere sahip olunmasında, geliştirilmesinde ve devam ettirilmesinde, ailenin, çevrenin, okulun ve öğretmenlerin önemli rolü bulunmaktadır. Çoban ve Temir'in (2017) çalışmasında da bireylerin büyük bir kısmının Türk Dünyası hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığı bulunmuştur. Bireylerde ortaya çıkan bu eksikliğin giderilmesine yönelik de bilgi, beceri, tutum, farkındalık ve değer sahibi bireylerin temel eğitimden itibaren yetiştirilmesinin gerektiği vurgulanmıştır. Türk Dünyasında yer alan devletlerin veya toplulukların birbirleriyle kurdukları siyasi, kültürel ve ekonomik ilişkilerin daha ileri düzeye taşınması ve sürdürülebilir olmasında, gelecekte ülke yönetiminde yer alacak olan öğrencilerin Türk Dünyasının ekonomik, kültürel, toplumsal ve siyasi değerlerinin farkına varması açısından son derece önemlidir. Dolayısıyla Türk Dünyasına yönelik ilgi ve farkındalığın yüksek olması, sonraki nesillerin hem kültürel değerlerine hem de tarihine sahip çıkması bakımından önem arz etmektedir. Öğrencilerin temel bilgi, tutum, beceri ve değerleri temel eğitim döneminde kazanmalarının daha kalıcı öğrenmelere olanak tanyacağı düşünülmektedir. Böylece Türk Dünyasına yönelik ilginin ve farkındalığın oluşturulmasında ve gelecek nesillere aktarılmasında temel eğitim düzeyinin önemli bir basamağı olan okul öncesi döneme ayrı bir görev düşmektedir. Bu dönemin daha sağlıklı ve etkili bir şekilde geçmesinde okul öncesi öğretmenlerine de önemli görevler düşmektedir (Batmaz, 2022). Öğretmenlerin Türk Dünyasına ilişkin ilgi ve farkındalıklarının çocuklara yansıtacağı düşünüldüğünde gelecek nesillerin tarihine ve kültürüne bağlı bir şekilde yetiştirilmesinde okul öncesi öğretmenlerinin Türk Dünyasına ilişkin tutumlarının ve görüşlerinin de incelenmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir. Türk Dünyasıyla ilgili yapılan çalışmalar (Batmaz, 2022; Çoban ve

Temir 2017; Gülüm ve Demirok, 2016; Karaçalı, 2012; Karakaya ve Öner, 2021; Topal ve Sezer, 2016; Turan, 2021; Turgut ve Kaymakçı, 2019; Ulusoy, 2009; Ünal, 2008) incelendiğinde okul öncesi öğretmenleriyle ilgili yapılan herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Dolayısıyla hem alanyazında Türk Dünyasına yönelik okul öncesi öğretmenleriyle yapılmış herhangi bir çalışmaya rastlanmamış olması hem de Türk Dünyasına yönelik ilginin, merakın ve farkındalığın gelecek nesillere erken yaşlardan itibaren kazandırılmasında okul öncesi öğretmenlerinin Türk Dünyasına ilişkin tutumlarının ve görüşlerinin önemli olacağı düşüncesi, bu çalışmanın ortaya çıkmasında etkili olmuştur. Böylece bu çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin Türk Dünyasına yönelik tutumlarının incelenmesinin yanında öğretmenlerin Türk Dünyasına yönelik görüşleri de ele alınmış olup aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Okul öncesi öğretmenlerinin Türk Dünyasına yönelik tutumları nasıldır?
- Okul öncesi öğretmenlerinin Türk Dünyasına yönelik tutumları eğitim kurumu ve mesleki deneyime göre farklılık göstermekte midir?
- Okul öncesi öğretmenlerinin Türk Dünyasına yönelik görüşleri nasıldır?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Okul Öncesi Öğretmenlerin Türk Dünyasına yönelik tutumları ve görüşlerini incelemeyi amaçlayan bu çalışmada karma yöntem kullanılmıştır. Creswell'e (2017) göre karma yöntem, "araştırmacıların mevcut problemlerini daha iyi anlamak amacıyla hem nicel hem de nitel veriler toplayarak bu verileri bütünleştirdiği, bu bütünleştirmenin avantajlarını kullanarak sonuçlara ulaştıkları bir araştırma" yaklaşımıdır. Dolayısıyla bu çalışmada da okul öncesi öğretmenlerin Türk Dünyasına yönelik tutumları nicel verilerle, Türk Dünyasına yönelik görüşleri de nitel verilerle toplanarak çalışmanın amacına ulaşılması amaçlandığından karma yöntemden yararlanılmıştır.

Evren-Örneklem

Yozgat ilinde görev yapan okul öncesi öğretmenleri çalışmanın evrenini oluşturmaktadır. Basit seçkisiz örnekleme tekniğiyle belirlenen ve çalışmaya katılmayı kabul eden 139 okul öncesi öğretmeni çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır. Basit seçkisiz örnekleme, araştırmaya katılan bireylerin evrenden tamamen rastgele seçildiği örneklemdir (Ekiz, 2020). Örneklemeye ilişkin bilgiler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1*Örnekleme Ait Bilgiler*

Değişkenler		Ölçek Katılımcı Sayısı	Anket Katılımcı Sayısı
Çalıştığı Eğitim Kurumu	Anaokulu	60	53
	Anasınıfı	79	75
Mesleki Deneyim	“0-5 yıl”	34	30
	6-10 yıl	42	41
	11-15 yıl	32	28
	16 yıl ve üzeri”	31	29

Tablo 1 incelendiğinde, ölçek çalışmasındaki katılımcıların 60’ı anaokulunda 79’u ise anasınıfında görev yapmaktadır. Ayrıca öğretmenlerin 34’ünün “0-5 yıl”, 42’sinin “6-10 yıl”, 32’sinin “11-15 yıl” ve 31’inin de “16 yıl ve üzeri” mesleki deneyime sahip olduğu görülmektedir. Anket çalışmasındaki katılımcıların ise; 53’ü anaokulunda 75’i anasınıfında görev yaptığı, 30’unun “0-5 yıl”, 41’inin “6-10 yıl”, 28’inin “11-15 yıl” ve 29’unun da “16 yıl ve üzeri” mesleki deneyime sahiptir.

Veri Toplama Araçları

Çalışma kapsamındaki veriler Akın, Saraçlı, Kılıç ve Yıldırım’ın (2017) geliştirdiği “Türk Dünyası Tutum Ölçeği” ile araştırmacılar tarafından geliştirilen ve uzman görüşü alınan açık uçlu anket formuyla toplanmıştır. 25 madde ve üç alt boyuttan oluşan ölçek 5’li likert tipinde olup ölçeğin alt boyut (Bilişsel, Duyuşsal, Davranışsal) Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı değerleri ise sırasıyla .86, .88 ve .84’tür. Bu çalışmada ise Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı değerleri sırasıyla .89, .85 ve .90’dır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmanın verilerinin toplanması için izinler alınmış olup veriler, Yozgat’ta görev yapan okul öncesi öğretmenlerinden toplanmıştır. Elde edilen nicel veriler istatistik programıyla (SPSS) analiz edilmiştir. Analiz esnasında “çarpıklık ve basıklık” değerleri, “Kolmogorov-Smirnov” test sonuçları ve “Histogram” grafikleriyle verilerin normal dağılımlarına bakılmıştır. Verilerin çarpıklık ve basıklık değerleri (-1.5) - (+1.5) aralıklarında (Tabachnick ve Fidell, 2013) yer aldığından dolayı normal dağılım gösterdiği ortaya çıkmış ve verilerin analizinde parametrik testlerden yararlanılmıştır. Araştırmanın nitel verileri ise içerik analiziyle analiz edilmiştir. İçerik analizi, benzer verilerin belli bazı kavramlar, temalar çevresinde bir araya getirilerek bunların okurun anlayabileceği şekilde düzenlenerek yorumlanmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Okul

öncesi öğretmenlerin Türk Dünyasına yönelik görüşleri iki uzman tarafından ayrı ayrı analiz edilmiş olup analiz sonunda kodlama güvenilirliği formülünden (Miles ve Huberman, 1994) yararlanılmıştır. Bu güvenilirlik formülüne göre analiz esnasında uzmanlar arasındaki kodlama uyumunun % 90 olduğu bulunmuştur. Ancak uzmanlar kodlamalar arasındaki farklılıklar üzerine tekrar değerlendirmelerde bulunmuş ve farklılıklar üzerinde görüş birliğine varmıştır. Araştırmanın nicel verileri 139 okul öncesi öğretmenden toplanırken nitel verileri ise 11 öğretmenin anket sorularına cevap vermemesi dolayısıyla 128 öğretmenden elde edilmiştir. Ölçek düzey aralıkları “puan aralığı=(en yüksek değer-en küçük değer)/seçenek sayısı” formülüyle 0,80 olarak hesaplanmıştır. Aralıklar da “Hiç Katılmıyorum/1.00-1.80”, “Az Katılıyorum/1.81-2.60”, “Orta Katılıyorum/2.61-3.40”, “Çok Katılıyorum/3.41-4.20” ve “Tam Katılıyorum/4.21-5.00” şeklindedir.

Etik Kurul İzin Belgesi

Bu araştırma Yozgat Bozok Üniversitesi Etik Komisyonu’nun 16.11.2022 tarihinde 38/29 sayılı kararıyla etik yönden uygun bulunmuştur.

BULGULAR

Çalışmanın bu kısmında okul öncesi öğretmenlerinin Türk Dünyasına yönelik tutumları ile görüşlerinden elde edilen veriler analiz edilmiş ve analiz sonrasında ortaya çıkan bulgulara yer verilmiştir.

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Türk Dünyasına Yönelik Tutumlarına İlişkin Bulgular

Okul öncesi öğretmenlerin çalıştığı eğitim kurumuna ve mesleki deneyimine göre Türk Dünyası tutum puanlarına ilişkin bulgulara Tablo 2’de yer verilmiştir.

Tablo 2

Okul Öncesi Öğretmenlerin Çalıştığı Eğitim Kurumuna ve Mesleki Deneyimine Göre Türk Dünyası Tutum Puanları

Değişkenler		N	$\bar{X}$	S
Çalıştığı Eğitim Kurumu	Anaokulu	60	2.99	.53
	Anasınıfı	79	3.07	.71
Mesleki Deneyim	0-5 yıl	34	3.08	.70
	6-10 yıl	42	2.94	.51
	11-15 yıl	32	2.82	.69
	16 yıl ve üzeri	31	3.34	.59

Tablo 2'ye göre, anaokulunda görev yapan okul öncesi öğretmenlerinin tutum puanları $\bar{X}=2.99$, anasınıfında görev yapan öğretmenlerin ise $\bar{X}=3,07$ 'dir. Ayrıca okul öncesi öğretmenlerin Türk Dünyası tutumlarının; 0-5 yıl mesleki deneyime sahip öğretmenlerde $\bar{X}=3.08$, 6-10 yıl mesleki deneyime sahip öğretmenlerde $\bar{X}=2.94$, 11-15 yıl mesleki deneyime sahip öğretmenlerde $\bar{X}=2.82$ ve 16 yıl ve üzeri mesleki deneyime sahip öğretmenlerde $\bar{X}=3.34$ olduğu bulunmuştur.

Okul öncesi öğretmenlerinin Türk Dünyasına ve alt boyutlarına ilişkin tutum puanlarına ait bulgulara Tablo 3'te yer verilmiştir.

Tablo 3

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Türk Dünyasına ve Alt Boyutlarına İlişkin Tutum Puanları İle Düzeyleri

Alt Boyutlar	$\bar{X}$	S	Tutum Düzeyi
Bilişsel Boyut	2.86	.72	Orta Katılıyorum
Duyuşsal Boyut	3.41	.67	Çok Katılıyorum
Davranışsal Boyut	2.57	.89	Az Katılıyorum
Türk Dünyası Tutumları	3.04	.64	Orta Katılıyorum

Tablo 3'e göre, okul öncesi öğretmenlerinin Türk Dünyasına ilişkin tutum puanları $\bar{X}=3,04$ ile "orta katılıyorum" düzeyindedir. Alt boyutlardan bilişsel boyut tutum puanları $\bar{X}=2.86$ ile "orta katılıyorum", duyuşsal boyut tutum puanları $\bar{X}=3.41$ ile "çok katılıyorum" ve davranışsal boyut tutum puanları $\bar{X}=2.57$ ile "az katılıyorum" düzeyinde olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin duyuşsal alt boyut tutumlarının bilişsel ve davranışsal alt boyut tutumlarına göre daha yüksek olduğu ifade edilebilir.

Okul öncesi öğretmenlerin çalıştığı eğitim kurumuna göre Türk Dünyasına ve alt boyutlarına ilişkin tutum puanlarına ait bulgulara Tablo 4'te yer verilmiştir.

Tablo 4

Okul Öncesi Öğretmenlerin Çalıştığı Eğitim Kurumuna Göre Türk Dünyasına ve Alt Boyutlarına İlişkin Tutum Puanlarına Ait t-Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Eğitim Kurumu	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Bilişsel Boyut	Anaokulu	60	2.82	.69	137	-.62	.540
	Anasınıfı	79	2.90	.75			
Duyuşsal Boyut	Anaokulu	60	3.36	.60	137	-.85	.399
	Anasınıfı	79	3.45	.73			
Davranışsal Boyut	Anaokulu	60	2.55	.79	137	-.32	.749
	Anasınıfı	79	2.59	.96			
Türk Dünyası Tutumları	Anaokulu	60	2.99	.53	137	.72	.470
	Anasınıfı	79	3.07	.71			

Tablo 4'e göre, okul öncesi öğretmenlerinin Türk Dünyasına ve alt boyutlarına ilişkin tutum puanlarının çalıştığı eğitim kurumuna göre farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek için t-testi yapılmıştır. Test sonucunda öğretmenlerin çalıştığı eğitim kurumunun Türk Dünyası ve alt boyut tutum puanlarında anlamlı bir farklılığa sebep olmadığı görülmüştür ($t = .615$ $p > .05$; $t = .846$ $p > .05$; $t = .321$ $p > .05$; $t = .724$ $p > .05$). Öğretmenlerin çalıştığı eğitim kurumunun Türk Dünyasına ve alt boyutlarına ilişkin tutumlarında anlamlı bir farklılık göstermediği söylenebilir.

Okul öncesi öğretmenlerin mesleki deneyimine göre Türk Dünyasına ve alt boyutlarına ilişkin tutum puanlarına ait bulgulara Tablo 5'te yer verilmiştir.

Tablo 5

Okul Öncesi Öğretmenlerin Mesleki Deneyimine Göre Türk Dünyasına ve Alt Boyutlarına İlişkin Tutum Puanlarına Ait ANOVA Sonuçları

Alt Boyutlar	Mesleki Deneyim	N	$\bar{X}$	S	sd	F	p	Anlamlı Fark
Bilişsel Boyut	0-5 yıl	34	2.98	.82	3/135	5.178	.002	D-B
	6-10 yıl	42	2.68	.58				D-C
	11-15 yıl	32	2.64	.70				
	16 yıl ve üzeri	31	3.22	.68				

Tablo 5*Devam*

	0-5 yıl	34	3.35	.73	3/135	1.438	.235	-
Duyuşsal	6-10 yıl	42	3.44	.59				
Boyut	11-15 yıl	32	3.26	.77				
	16 yıl ve üzeri	31	3.60	.60				
	0-5 yıl	34	2.70	.98	3/135	5.130	.002	D-B
Davranışsal	6-10 yıl	42	2.38	.75				D-C
Boyut	11-15 yıl	32	2.26	.82				
	16 yıl ve üzeri	31	3.02	.85				
	0-5 yıl	34	3.08	.70	3/135	4.116	.008	D-B
Türk	6-10 yıl	42	2.94	.51				D-C
Dünyası	11-15 yıl	32	2.82	.69				
Tutumları	16 yıl ve üzeri	31	3.34	.59				
A: "0-5 yıl"		B: "6-10 yıl"		C: "11-15 yıl"		D: "16 yıl ve üzeri"		

Tablo 5'e göre, okul öncesi öğretmenlerinin Türk Dünyasına ve alt boyutlarına ilişkin tutum puanlarının mesleki deneyime göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla ANOVA yapılmıştır. Test sonuçlarında öğretmenlerin Türk Dünyası ile bilişsel ve davranışsal alt boyut tutum puanlarında mesleki deneyime göre anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur ($F_{135} = 4.116$ $p < .05$; $F_{135} = 5.178$ $p < .05$; $F_{135} = 5.130$ $p < .05$). Ancak okul öncesi öğretmenlerin duyuşsal alt boyut tutum puanlarında ise mesleki deneyime göre anlamlı bir farklılığın olmadığı bulunmuştur ($F_{135} = 1.438$ $p > .05$). Hangi gruplar arasında anlamlı farklılığın oluştuğunu belirlemek için Tukey testi yapılmıştır. Test sonucunda ise Türk Dünyası ile bilişsel ve davranışsal alt boyutlar tutum puanlarındaki anlamlı farkın mesleki deneyime göre 6-10 yıl ve 11-15 yıl ile 16 yıl ve üzeri mesleki deneyimi olan öğretmenler arasında 16 yıl ve üzeri mesleki deneyimi olan öğretmenler lehine olduğu görülmüştür. Bulgu sonuçları, 16 yıl ve üzeri mesleki deneyimi olan okul öncesi öğretmenlerinin, Türk Dünyasına ilişkin tutumlarının da yüksek olduğu söylenebilir.

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Türk Dünyasına Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular

Okul öncesi öğretmenlerine "Türk Dünyası denilince aklınıza ne geliyor?" sorusu sorulmuş, verilen cevaplardan ortaya çıkan veriler Şekil 1'de gösterilmiştir.

Şekil 1

Okul Öncesi Öğretmenlerin Türk Dünyasına Yönelik Görüşleri

Şekil 1'e göre, okul öncesi öğretmenlerinin Türk Dünyasına yönelik görüşleri incelendiğinde, öğretmenlerin önemli bir kısmının (f=64) görüşlerinin değerler ifadesi altında yer aldığı görülmüştür. Ayrıca öğretmenlerin görüşleri, ülkeler (f=41), konum (f=33), topluluklar (f=32), akımlar (f=14), eserler (f=5) ve şahsiyetler (f=2) başlıkları altında belirtilmiştir. Öğretmenlerin görüşlerinden yapılan alıntılar incelendiğinde, Ö1 "Tüm bağımsız Türk cumhuriyetleri, özerk Türk cumhuriyetleri ve Türk topluluklarının tümüne verilen isim diyebiliriz", Ö9 "Türk coğrafyaları, Türk coğrafyasında yaşayan insanlar", Ö62 "Türklerin birlik, beraberliği, dayanışması aklıma geliyor.", Ö2 "Türkçülük akımı geliyor bütün Türk soydaşlarının tek amaç altında toplanarak birbirlerine her konuda destek olmaları.", Ö102 "Türkiye, Orta Asya, Kafkasya, Çin, Rusya'ya yayılmış Türk topluluklarının edebi eserleri, yapıtları ve sanatlarını diyebilirim." ve Ö128 "Gerek siyasi, gerek askeri, gerekse fikri kapsamda tarihe ve Türk medeniyetine yön vermiş Türk şahsiyetler geliyor." şeklinde görüşte bulunmuşlardır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Okul öncesi öğretmenlerinin Türk Dünyasına ilişkin tutum puanları "orta katılıyorum" düzeyinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Alt boyut tutum puanlarından da

bilişsel boyut tutum puanlarının “orta katılıyorum”, duyuşsal boyut tutum puanlarının “çok katılıyorum” ve davranışsal boyut tutum puanlarının ise “az katılıyorum” düzeylerinde olduğu bulunmuştur. Öğretmenlerin duyuşsal alt boyut tutumlarının bilişsel ve davranışsal alt boyut tutumlarına göre daha yüksek olduğu söylenebilir. Batmaz’ın (2022) yaptığı çalışmada da öğretmenlerin Türk Dünyası tutumlarının orta katılıyorum düzeyinde olduğu bulunmuştur. Aynı çalışmada Türk Dünyası tutumları alt boyutlarından duyuşsal boyutun çok katılıyorum, bilişsel ve davranışsal boyutun orta katılıyorum düzeylerinde olduğu görülmüştür. Topal’ın (2014) çalışmasında ise öğrencilerin Türk Dünyasına yönelik farkındalıklarının düşük düzeyde olduğu bulunmuştur. Demirok’un (2019) üniversite öğrencileriyle yaptığı çalışmasında öğrencilerin Türk Dünyası algılarının yüksek olduğu ancak sosyo-kültürel algılarının ise orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Okul öncesi öğretmenlerinin Türk Dünyasına ilişkin tutum puanlarının çalıştığı eğitim kurumu değişkenine göre anlamlı bir farklılığa sebep olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla çalıştığı eğitim kurumunun öğretmenlerin Türk Dünyasına ilişkin tutumlarında anlamlı bir farklılığa sebep olmadığı söylenebilir. Okul öncesi öğretmenlerin sınıf ortamında yapmış oldukları uygulamaların veya etkinliklerin hem anaokulu hem de anasınıfında benzerlik göstermesi, onların Türk Dünyasına ilişkin tutum puanlarında anlamlı bir farklılığın ortaya çıkmamasında etkili olduğu düşünülmektedir.

Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki deneyime göre Türk Dünyası ile davranışsal ve bilişsel alt boyut tutumlarında anlamlı bir farklılığın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ancak öğretmenlerin duyuşsal alt boyut tutumlarında ise anlamlı bir farklılığın olmadığı bulunmuştur. Türk Dünyası ile bilişsel ve davranışsal alt boyutlar tutum puanlarındaki anlamlı farkın mesleki deneyime göre 6-10 yıl ve 11-15 yıl ile 16 yıl ve üzeri mesleki deneyimi olan öğretmenler arasında 16 yıl ve üzeri mesleki deneyimi olan öğretmenler lehine olduğu görülmüştür. 16 yıl ve üzeri mesleki deneyimi olan okul öncesi öğretmenlerinin, Türk Dünyasına ilişkin tutumlarının da yüksek olduğu söylenebilir. Öğretmenlerin mesleki kıdemlerinin artması deneyimlerinin artmasıyla bağlantılı olduğu düşünüldüğünde 16 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip okul öncesi öğretmenlerinin, Türk Dünyasına ilişkin deneyimlerinin de daha az mesleki kıdeme sahip öğretmenlere göre fazla olması tutum puanları arasındaki anlamlı farklılığın ortaya çıkmasında etkili olduğu düşünülmektedir. Batmaz (2022) tarafından yapılan çalışmada da öğretmenlerin

Türk Dünyası ile bilişsel ve duyuşsal alt boyut tutumlarında anlamlı farklılığın bulunduğu ancak davranışsal alt boyut tutumlarında anlamlı bir farklılığın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Okul öncesi öğretmenlerinin Türk Dünyasına yönelik görüşlerine bakıldığında öğretmenlerin önemli bir kısmının görüşlerinin değerler ifadesi altında yer aldığı görülmüştür. Ayrıca öğretmenlerin görüşleri, ülkeler, konum, topluluklar, akımlar, eserler ve şahsiyetler başlıkları altında yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bay vd. (2017) tarafından yapılan çalışmada katılımcıların Türk Dünyası kavramından anladıklarını "Ortak Türk medeniyeti kökeni", "Türk birliği", "Dil birliği", "Ortak tarih bilinci", "Ortak bilimsel ve kültürel başarılar", "Din-inanç birliği" gibi ifadelerle belirttikleri görülmüştür. Alım (2009) tarafından yapılan çalışmada da katılımcılar Türk Dünyasıyla ilgili kültür, bağımsızlık, dil ve mekân başlıklarına yönelik görüşlerde bulunmuşlardır. Ulusoy (2009) çalışmasında katılımcılara Türk Dünyasıyla ilgili eklemek istedikleri görüşlerin "Türk Cumhuriyetlerinin çok iyi tanınması ve bilinmesi gerekir." cevabı etrafında birleştiği sonucuna ulaşılmıştır.

ÖNERİLER

Çalışma sonuçları kapsamında, okul öncesi öğretmenlerinin Türk Dünyasına yönelik tutumlarının davranışsal alt boyut tutumlarının düşük olduğu görülmüş, öğretmenlerin bu tutumlarının artırılmasına yönelik Bakanlık tarafından proje kapsamında gezilerin düzenlenmesi ve kültürel çalışmaların gerçekleştirilmesi önerilebilir. Öğretmenlerin Türk Dünyasına yönelik tutumlarının mesleki deneyime göre daha fazla deneyime sahip olan öğretmenlerde yüksek olduğu görülmüş dolayısıyla mesleki deneyimi az olan öğretmenlerin Türk Dünyasına yönelik tutumlarını artırmaya yönelik hizmet içi eğitimler düzenlenebilir. Ayrıca farklı branşlardaki öğretmenlerin Türk Dünyasına yönelik tutumlarını ve görüşlerini incelemeye yönelik çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Akın, C., Saraçlı, S., Kılıç, İ. ve Yıldırım, İ. (2017). Türk Dünyası tutum ölçeği. *Electronic Turkish Studies*, 12(30), 649-664.
- Alım, M. (2009). Coğrafya eğitimi öğrencilerinin Türk Dünyası algıları: Atatürk Üniversitesi örneği. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(2), 574-586.
- Aral, N., Kandır, A. ve Can-Yaşar, M. (2002). *Okul öncesi eğitim ve okul öncesi eğitim*

- programı. İstanbul: YA-PA Yayınları
- Arslan, S. (2016). Türk Dünyasının birlikteliğinde kültürün rolü. *Turkish Studies*, 11(2), 149-216
- Aslan, E. ve Avcı-Akçalı, A. (2007). Kimlik sunumu olarak tarih eğitimi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 125-132.
- Batmaz, O. (2022). Sınıf öğretmenlerinin Türk Dünyasına yönelik tutumlarının incelenmesi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(4), 1360-1369.
- Bay, E., Alimbekov, A., Mete, M., Cüçük, E. ve Yokuş, E. (2017). Türk Dünyası birliği algısı. *Gazi Akademik Bakış*, 11(21), 55-85.
- Bayram, H. (2011). *Sosyal bilgiler öğretiminde Türk Dünyası*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi, Niğde.
- Creswell, W.J. (2017). *Karma yöntem araştırmalarına giriş* (M. Sözbilir, Çev.). Ankara: Pegem Akademi.
- Çoban, A. ve Temir, M. (2017). Sosyal bilgiler müfredatında Türk Dünyası konusu ve dış politikamıza etkilerine ilişkin akademisyen görüşleri. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(18), 105-115.
- Demirok, U. (2019). *Üniversite öğrencilerinin Türk Dünyası algısı: Balıkesir Üniversitesi örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir.
- Devlet, N. (1989). *Çağdaş Türk Dünyası*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayınları.
- Ekiz, D. (2020). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayınları.
- Golden, P. B. (2006). *Türkler: Kökenleri ve yayılma alanları* (Y. Salman, Çev.). İstanbul: KTB Yayıncılık.
- Gökşen, C. (2014). Oyunların çocukların gelişimine katkıları ve Gaziantep çocuk oyunları. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, (52), 229-259.
- Gülüm, K. ve Demirok, U. (2016). Sosyal bilgiler müfredat programlarında Türk Dünyası ile ilgili konuların analizi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *Avrasya Özel Sayısı-Aralık*, 318-329.
- Gürsoy-Naskali, E. (2007). Türk Dünyası'nın tanımı. N. Öztürk ve A. Satan, (Ed.). İçinde *Türk Dünyasının problemleri ve çözüm önerileri* (s. 13-16). İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık.

- Kafesoğlu, İ. (2010). *Türk milli kültürü*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Kakırman-Yıldız, A. (2016). Okul öncesi çocuklarının okuma alışkanlığı kazanmasında rol model olarak aile. *Mavi Atlas*, 7, 95-112.
- Karaçalı, H. (2012). *7. sınıf öğrencilerinin zihin haritasında Türk Dünyası algısı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Karakaya, G. ve Öner, S. (2021). Türkçe ve Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının Türk Dünyası algılarının incelenmesi. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(Özel Sayı), 53-70.
- Kydyrali, D. (2013). Ortak tarih bilincine doğru. *Yeni Türkiye: Türk Dünyası Özel Sayısı*, 9(53), 302-304.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis*. Sage Publications.
- Memiş, E. ve Köstüklü N. (2005). *Yeni ve yakınçağda Türk Dünyası*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Oktay, A. (1999). *Yaşamın sihirli yılları: Okul öncesi dönem*. İstanbul: Epsilon Yayınları
- Özkan, N. (2007). *Türk dilinin yurtları*. Ankara: Akçağ Basın Yayın.
- Smith, D. A. (2004). *Millî kimlik* (B. S. Şener, Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics*. Boston: Pearson.
- Topal, E. (2014). *Üniversite öğrencilerinin Türk Dünyası coğrafyasına ilişkin farkındalık düzeylerinin belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi, Uşak.
- Topal, E. ve Sezer, A. (2016). Üniversite öğrencilerinin Türk Dünyası coğrafyasına ilişkin farkındalık düzeylerinin belirlenmesi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, (33), 96-113.
- Turan, R. (2021). Ulu ataların izinde: Türk Dünyası ortak Türk tarihi ders kitabında tarihi şahsiyetler. *Journal of Institute of Economic Development and Social Researches*, 9(29), 68-86.
- Turgut, T. ve Kaymakçı, S. (2019). Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının Türk Dünyasına ilişkin bilişsel yapılarının incelenmesi. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 19(1), 37-86.
- Ulusoy, K. (2009). İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin Türk Dünyası ve Türk Cumhuriyetlerine yönelik tutum ve düşünceleri. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (26), 357-377.

- Ünal, F. (2008). *İlköğretim 7. sınıf sosyal bilgiler dersi yurdumuzun komşuları ve Türk Dünyası ünitesinde geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yıldırım, D. (1998). *Türk bitiği*. Ankara: Akçağ Yayınları.